

**ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
І.Я.ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ”**

Кафедра

Оперативної хірургії з топографічною анатомією

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. А.Г. Шульгай
“ ” , 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

Дисципліна Оперативна хірургія та топографічна анатомія

напрямок підготовки _____ 1201 Медицина

спеціальність _____ 7.1201000 Стоматологія

факультет _____ Стоматологічний

(2016-2017) навчальний рік

Розробники: Гнатюк М.С. завідувач кафедри, д.мед.н., проф.

Гаргула Т.І., асистент кафедри, к.мед.н.

Робочу програму схвалено на засіданні

кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією

Протокол від “ 21 ” червня 2016 року № 12

Завідувач кафедри д.мед.н, проф. Гнатюк М.С.

_____ (____)

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 1201 Медицина	Денна
	Спеціальність: 7.12010005 “Стоматологія”	Рік підготовки
Загальна кількість годин – 45		
	Семестр	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>спеціаліст</u>	3-й
		Лекції
		10 год.
		Практичні
		30 год.
		Самостійна робота
		5 год.
		Вид контролю:
		Залік

2. Пояснювальна записка та структура дисципліни

Програма з оперативної хірургії та топографічної анатомії для вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності «стоматологія» - 7.12010005 напряму підготовки 1201 «Медицина». Дисципліна вивчається на 2 році навчання (3 семестр).

Програма складена відповідно до таких нормативних документів:

- освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) і освітньо-професійні програми (ОПП) підготовки фахівців, затверджені наказом МОН України від 16.04.03 за №239 “Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з напрямку підготовки 1201 “Медицина”;

- експериментальний навчальний план, розроблений на принципах Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) і затверджений наказом МОЗ України від 31.01.2005 за №52 “Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “Спеціаліст” кваліфікації “Лікар” у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України за спеціальностями “Стоматологія”.

- рекомендації щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін, затвердженими наказом МОЗ України від 24.03 2004 за №152 “Про затвердження рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін” зі змінами та доповненнями, внесеними наказом МОЗ України від 12.10.2004 за №492 “Про внесення змін та доповнень до рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін”;

- наказ МОЗ України від 31.01.03 за №148 “Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації у системі вищої медичної та фармацевтичної освіти”;

- інструкція про систему оцінювання навчальної діяльності студентів за умови кредитно-модульної системи організації навчального процесу (Медична освіта у світі та в Україні. Затверджено МОЗ України як навчальний посібник для викладачів, магістрів, аспірантів, студентів. Київ. Книга плюс. 2005).

Наказ МОЗ України від 23.07. 2007 р. № 414 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров’я України від 31.01. 2005 р. №52 «Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» кваліфікації «Лікар» у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації України за спеціальностями “Стоматологія”.

3. Мета вивчення навчальної дисципліни

Оперативна хірургія і топографічна анатомія дисципліна яка розміщується на стику теоретичних і клінічних дисциплін. Вона покликана озброїти студента знаннями, необхідними для роботи в клініці – в цьому суть прикладних аспектів предмету.

Вивчення оперативної хірургії і топографічної анатомії включає в себе два взаємопов’язаних розділи.

Загальна оперативна хірургія викладається в лекційному курсі в аспекті анатомо-фізіологічних обґрунтувань оперативних втручань, виходячи із структурно-системного принципу, на основі найновіших досягнень теоретичної і клінічної медицини.

Спеціальна оперативна хірургія і топографічна анатомія – предмет практичних занять, котрі проводяться по типу семінарів. При вивченні топографічної анатомії слід особливу увагу приділити питанням індивідуальної та вікової мінливості в будові органів і систем людини (трупний матеріал), твердо засвоїти їх прикладні аспекти в діагностиці, а також при виробленні індивідуального плану лікування хворих. Окремо виділяються питання надання невідкладної допомоги в екстремальних ситуаціях.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- а) будова, форма і взаємне розташування органів та тканин в різних ділянках тіла людини;
- б) принципи, способи, техніка виконання хірургічних оперативних втручань;
- г) організація хірургічної допомоги, особливості обстеження хірургічного хворого, асептика і антисептика, десмургія, загальні питання анестезіології, травматології, кровотеча і зупинка кровотечі, інші питання хірургії

3.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Оперативної хірургії з топографічною анатомією» є:

- Оволодіння систематизованими знаннями з будови тіла людини в різних ділянках та формування практичних умінь топографо-анатомічного виконання оперативних доступів та оперативних прийомів;
- Оволодіння студентами навиками догляду за хірургічними хворими, основами клінічного обстеження хірургічних хворих;
- Знайомство з принципами хірургічних методів лікування і семіотикою основних видів хірургічних захворювань;

3.2. Основними завданнями дисципліни є вивчення топографічної анатомії ділянок тіла людини, оволодіння навичками користування хірургічними інструментами, розтину і з’єднання м’яких тканин, тимчасової і остаточної зупинки кровотечі, оволодіння навичками оперативних доступів і оперативних прийомів на трупному матеріалі або на тваринах, а також засвоєння теоретичних знань та практичних навичок з питань антисептики, асептики, анестезіології, клінічних проявів ушкоджень, хірургічної інфекції, невідкладних станів, основних принципів діагностики, лікування і профілактики.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- топографоанатомічні взаємовідносини органів і систем людини і визначати механізми виникнення клінічної картини захворювань (ПН.019, ПП 136),
- сучасні концепції вітчизняної і зарубіжної теоретичної і практичної хірургії;
- теоретичні та практичні питання сучасної асептики та антисептики;
- загальні питання хірургічної та ВІЛ-інфекції;
- клініку, діагностику та лікування окремих гнійно-запальних захворювань м'яких тканин, сухожилків, кісток та суглобів;
- рани і їх лікування;
- методи зупинки кровотеч;

Вміти виконувати:

- ідентифікувати сучасні хірургічні інструменти (ПП 180)
- демонструвати володіння технікою виконання основних оперативних втручань на трупах людини та тваринах (ПП.180)
- демонструвати техніку первинної хірургічної обробки ран на трупах людини, тренажерах та експериментальних тваринах (ПП 180)
- накладання м'якої пов'язки на різні ділянки тіла;
- транспортну іммобілізацію при травмі;
- тимчасову та остаточну зупинку кровотечі;
- туалет рани;

4. Зміст програми, що включає тематичне планування лекцій, семінарських (практичних) занять, самостійної роботи, перелік практичних навичок, внесених у матрикул практичних навичок;

Загальна хірургічна техніка. Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянок мозкового і лицевого відділів голови. Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянки шиї

Конкретні цілі:

- Визначати роль знань топографічної анатомії, способів оперативних доступів і прийомів у підготовці лікаря.
- Класифікувати хірургічні операції.
- Ідентифікувати сучасні хірургічні інструменти
- Демонструвати техніку первинної хірургічної обробки ран
- Вирізняти різні види трансплантації і експлантації органів і тканин.
- Пояснювати топографо-анатомічні основи виникнення клінічної картини патологічних процесів на голові і шиї
- Аналізувати вікові особливості топографічної анатомії голови і шиї
- Демонструвати різні методи обробки ран голови і шиї
- Визначати принципи декомпресійних і кістково-пластичних трепанацій черепа, оперативних втручань при різних формах зобу.
- Демонструвати оголення і перев'язку зовнішньої і загальної сонних артерій, трахеотомію.

Тема 1. Предмет і методи оперативної хірургії та топографічної анатомії. Знайомство з хірургічним інструментарієм, шовним матеріалом. Техніка обробки та ізоляції операційного поля, місцевого інфільтраційного знечулення за О.В.Вишневським, роз'єднання і з'єднання м'яких тканин. Пластика стеблподібним клаптом за В.П. Філатовим.

Тема 2. Наркоз. Первинна хірургічна обробка ран. Видалення чужорідних тіл, зупинка кровотечі в рані. Особливості проведення маніпуляцій у хворих інфікованих ВІЛ. З'єднання м'яких тканин (операція на тваринах).

Тема 3. Топографічна анатомія мозкового відділу голови. Склепіння черепа Розподіл на ділянки. Лобно-потилична ділянка. Первинна хірургічна обробка поранень мозкового відділу голови (проникаючих і непроникаючих). Дванадцять пар черепно-мозкових нервів.

Тема 4. Топографічна анатомія скроневої ділянки. Краніо-церебральна топографія. Кістково-пластична трепанація черепа, перев'язка артерій твердої оболонки головного мозку.

Топографічна анатомія соскоподібної області. Хірургічна анатомія внутрішнього вуха і каналу лицевого нерва. Антротомія.

Тема 5. Оболонки головного мозку. Підоболонкові простори. Синуси твердої мозкової оболонки. Первинна хірургічна обробка ран черепної ділянки. Техніка кістково-пластичної і декомпресивної трепанації черепа. Хірургічна анатомія внутрішньої і зовнішньої основи черепа, дванадцять пар черепно-мозкових нервів. Анатомо-фізіологічне обґрунтування переломів основи черепа.

Тема 6. Топографічна анатомія лицевого відділу голови. Розподіл на ділянки. Бокова ділянка лица: привушножувальна, щічна. Привушна слинна залоза, її протока. Кровопостачання лица. Вени лица і їх зв'язки. Лімфовідтоки.

Тема 7. Топографія лицевого і трійчастого нервів. Принципи провідникової анестезії гілок трійчастого нерва. Глибока ділянка, клітковинні простори лица. Крилопіднебінна ямка, сполучення її з порожниною очної ямки. Навкологлотковий простір. Розрізи на лиці при гнійних процесах. Видалення привушної слинної залози.

Тема 8. Топографічна анатомія переднього відділу лица (ділянка очної ямки, очне яблуко, слізної залоза, наколорухові нерви, підборіддя). Придаткові порожнини носа. Трепанація лобної і верхньощелепної пазух. Топографічна анатомія ділянки рота. Топографія порожнини рота. Тверде і м'яке піднебіння, дно порожнини рота, язика. Кровопостачання, іннервація, лімфовідтік. Принципи відновних операцій при вроджених розщілинах верхньої губи і піднебіння. Операції на язиці. Радикальна операція з приводу раку нижньої губи.

Тема 9. Підсумкове заняття з розділів "Загальна хірургічна техніка. Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянок мозкового і лицевого відділів голови".

Тема 10. Топографічна анатомія ший. Межі ший. Поділ на ділянки, фасції і міжфасціальні простори. Трикутники ший і їх практичне значення. Судини і нерви ший. Ваго-симпатична блокада за О.В. Вишневським і М.Н. Бурденком. Типові розрізи при флегмонах ший. Видалення підщелепної слинної залози.

Тема 11. Судини і нерви ший. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським і М.Н.Бурденко. Типові розтини при флегмонах ший. Хірургічна анатомія підщелепної залози

Тема 12. Топографічна анатомія органів ший (гортань, глотка, стравохід, трахея). Кровопостачання, іннервація, лімфовідтік органів. Трахеостомія. Розріз та шов стравохода. Операція Ванаха і Крайля.

Тема 13. Хірургічна анатомія щитоподібної залози, паращитоподібних залоз. Кровопостачання, іннервація, лімфовідтік від цих органів. Резекції та субтотальна резекція і екстирпація щитоподібної залози.

Тема 14. Операція (трахеотомія, оголення і перев'язка судин ший).

Тема 15. Підсумкове заняття з розділів "Топографічна анатомія ший.Хірургічна анатомія органів ший.

Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Лекції	Практичні/семінарські заняття	Самостійна робота студента	ІРС
Тема 1. Предмет і методи оперативної хірургії та топографічної анатомії. Знайомство з хірургічним інструментарієм, шовним матеріалом. Техніка обробки та ізоляції операційного поля, місцевого інфільтраційного знечуження за О.В.Вишневським, роз'єднання і з'єднання м'яких тканин. Пластика стеблоподібним клаптом за В.П. Філатовим.	0,5	2	-	-
Тема 2. Наркоз. Первинна хірургічна обробка ран. Видалення чужорідних тіл,	0,5	2	-	-

зупинка кровотечі в рані. Особливості проведення маніпуляцій у хворих інфікованих ВІЛ. З'єднання м'яких тканин (операція на тваринах)				
Тема 3. Топографічна анатомія мозкового відділу голови. Скеління черепа Розподіл на ділянки. Лобно-потилична ділянка. Первинна хірургічна обробка поранень мозкового відділу голови (проникаючих і непроникаючих). Дванадцять пар черепно-мозкових нервів.	1	2	-	-
Тема 4. Топографічна анатомія скроневої ділянки. Краніо-церебральна топографія. Кістково-пластична трепанація черепа, перев'язка артерій твердої оболонки головного мозку. Топографічна анатомія соскоподібної області. Хірургічна анатомія внутрішнього вуха і каналу лицевого нерва. Антротомія.	0,5	2	-	-
Тема 5. Оболонки головного мозку. Підоболонкові простори. Синуси твердої мозкової оболонки. Первинна хірургічна обробка ран черепної ділянки. Техніка кістково-пластичної і декомпресивної трепанації черепа. Хірургічна анатомія внутрішньої і зовнішньої основи черепа, дванадцять пар черепно-мозкових нервів. Анатомо-фізіологічне обґрунтування переломів основи черепа.	0,5	2	-	-
Тема 6. Топографічна анатомія лицевого відділу голови. Розподіл на ділянки. Бокова ділянка лица: привушножувальна, щічна. Привушна слинна залоза, її протока. Кровообігання лица. Вени лица і їх зв'язки. Лімфовідтоки.	0,5	2	1	-
Тема 7. Топографія лицевого і трійчастого нервів. Принципи провідникової анестезії гілок трійчастого нерва. Глибока ділянка, клітковинні простори лица. Крилопіднебінна ямка, сполучення її з порожниною очної ямки. Навкологлотковий простір. Розрізи на лиці при гнійних процесах. Видалення привушної слинної залози.	0,5	2	1	-
Тема 8. Топографічна анатомія переднього відділу лица (ділянка очної ямки, очне яблуко, слізна залоза, наколорухові нерви, підборіддя). Придаткові порожнини носа. Трепанація лобної і верхньощелепної пазух. Топографічна анатомія ділянки рота. Топографія порожнини рота. Тверде і м'яке піднебіння, дно порожнини рота, язика. Кровообігання, іннервація, лімфовідтік.	0,5	2	1	-

Принципи відновних операцій при вроджених розщілинах верхньої губи і піднебіння. Операції на язиці. Радикальна операція з приводу раку нижньої губи.				
Тема 9. Підсумкове заняття з розділів "Загальна хірургічна техніка. Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянок мозкового і лицевого відділів голови".	-	2	-	
Тема 10. Топографічна анатомія ший. Межі ший. Поділ на ділянки, фасції і міжфасціальні простори. Трикутники ший і їх практичне значення. Судини і нерви ший. Ваго-симпатична блокада за О.В. Вишневським і М.Н. Бурденком. Типові розрізи при флегмонах ший. Видалення підщелепної слинної залози.	2	2	1	-
Тема 11. Судини і нерви ший. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським і М.Н.Бурденко Типові розтини при флегмонах ший. Хірургічна анатомія підщелепної залози	1	2	1	-
Тема 12. Топографічна анатомія органів ший (гортань, глотка, стравохід, трахея). Кровообіг, іннервація, лімфовідтік органів. Трахеостомія. Розріз та шов стравохода. Операція Ванаха і Крайля.Операція (трахеотомія, оголення і перев'язка судин ший).	1	2	-	-
Тема 13. Хірургічна анатомія щитоподібної залози, паращитоподібних залоз. Кровообіг, іннервація, лімфовідтік від цих органів. Резекції та субтотальна резекція і екстирпація щитоподібної залози.	0,5	2	-	
Тема 14. Операція (трахеотомія, оголення і перев'язка судин ший).	1	2	-	
Тема 15. Підсумкове заняття з розділів "Топографічна анатомія ший. Хірургічна анатомія органів ший."	-	2	-	-
Всього годин	10	30	5	-

Тематичний план лекцій:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до оперативної хірургії та топографічної анатомії.	2
2	Оперативна хірургія ділянок мозкового і лицевого відділів голови.	2
3	Оперативна хірургія ділянок ший..	2
4	Оперативна хірургія органів ший..	2
5	Оперативна хірургія серця і навколосерцевої сумки.	2
РАЗОМ		10

Тематичний план семінарських (практичних) занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і методи оперативної хірургії та топографічної анатомії. Знайомство з хірургічним інструментарієм, шовним матеріалом. Техніка обробки та ізоляції операційного поля, місцевого інфільтраційного знечулення за О.В.Вишневським, роз'єднання і з'єднання м'яких тканин. Пластика стеблоподібним клаптом за В.П. Філатовим.	2
2	Наркоз. Первинна хірургічна обробка ран. Видалення чужорідних тіл, зупинка кровотечі в рані. Особливості проведення маніпуляцій у хворих інфікованих ВІЛ. З'єднання м'яких тканин (операція на тваринах).	2
3	Топографічна анатомія мозкового відділу голови. Склепіння черепа Розподіл на ділянки. Лобно-потилична ділянка. Первинна хірургічна обробка поранень мозкового відділу голови (проникаючих і непроникаючих). Дванадцять пар черепно-мозкових нервів	2
4	Топографічна анатомія скроневої ділянки. Краніо-церебральна топографія. Кістково-пластична трепанація черепа, перев'язка артерій твердої оболонки головного мозку. Топографічна анатомія соскоподібною області. Хірургічна анатомія внутрішнього вуха і каналу лицевого нерва. Антротомія.	2
5	Оболонки головного мозку. Підоболонкові простори. Синуси твердої мозкової оболони. Первинна хірургічна обробка ран черепної ділянки. Техніка кістково-пластичної і декомпресивної трепанації черепа. Хірургічна анатомія внутрішньої і зовнішньої основи черепа, дванадцять пар черепно-мозкових нервів. Анатомо-фізіологічне обґрунтування переломів основи черепа.	2
6	Топографічна анатомія лицьового відділу голови. Розподіл на ділянки. Бокова ділянка лиця: привушножувальна, щічна. Привушна слинна залоза, її протока. Кровообіг лиця. Вени лиця і їх зв'язки. Лімфовідтоки.	2
7	Топографія лицевого і трійчастого нервів. Принципи провідникової анестезії гілок трійчастого нерва. Глибока ділянка, клітковинні простори лиця. Крилопіднебінна ямка, сполучення її з порожниною очної ямки. Навкологлотковий простір. Розрізи на лиці при гнійних процесах. Видалення привушної слинної залози.	2
8	Топографічна анатомія переднього відділу лиця (ділянка очної ямки, очне яблуко, слізна залоза, наколорухові нерви, підборіддя). Придаткові порожнини носа. Трепанація лобної і верхньощелепної пазух. Топографічна анатомія ділянки рота. Топографія порожнини рота. Тверде і м'яке піднебіння, дно порожнини рота, язика. Кровообіг, іннервація, лімфовідтік. Принципи відновних операцій при вроджених розщелинах верхньої губи і піднебіння. Операції на язиці. Радикальна операція з приводу раку нижньої губи.	2
9	Підсумкове заняття з розділів "Загальна хірургічна техніка.	2

	Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянок мозкового і лицевого відділів голови".	
10	Топографічна анатомія ший. Межі ший. Поділ на ділянки, фасції і міжфасціальні простори. Трикутники ший і їх практичне значення. Судини і нерви ший. Ваго-симпатична блокада за О.В. Вишневським і М.Н. Бурденком. Типові розрізи при флегмонах ший. Видалення підщелепної слинної залози.	2
11	Судини і нерви ший. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським і М.Н.Бурденко Типові розтини при флегмонах ший. Хірургічна анатомія підщелепної залози	2
12	Топографічна анатомія органів ший (гортань, глотка, стравохід, трахея). Кровопостачання, іннервація, лімфовідтік органів. Трахеостомія. Розріз та шов стравохода. Операція Ванаха і Крайля.	2
13	Хірургічна анатомія щитоподібної залози, паращитоподібних залоз. Кровопостачання, іннервація, лімфовідтік від цих органів. Резекції та субтотальна резекція і екстирпація щитоподібної залози.	2
14	Операція (трахеотомія, оголення і перев'язка судин ший).	2
15	Підсумкове заняття з розділів "Топографічна анатомія ший. Хірургічна анатомія органів ший."	2
РАЗОМ		30

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості виконання первинної хірургічної обробки ран лиця. Косметичні та пластинчасті шви. Поняття про контурну пластику.	2
3	Хірургічна анатомія вроджених вад верхньої губи і принципи хейлопластики.	1
4	Види прикусів. Реконструктивні операції при порушенні прикусу: остеотомія за Лімбергом, Рауером, Івановим, Свистуновим та Даль-Понтом.	1
5	Резекція верхньої та нижньої щелеп, резекція альвеолярного відростка щелепи, секвестректомія. Принципи пластичних операцій на нижній щелепі.	1
РАЗОМ		5

Перелік практичних навичок, внесених у матрикул

№ з/п	Назва практичної навички	Рівень засвоєння	Лінія матрикула
1.	Техніка проведення трахеотомії на експериментальних тваринах	3	I
2.	Техніка проведення інтубації на експериментальних тваринах	3	I

5. Критерії оцінювання знань студентів на занятті (прийняті на методичному засіданні кафедри);

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ
ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою.
Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4 і більше балів.

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, частково виконав практичну роботу і оформив протокол.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення топографо-анатомічних взаємовідношень недостатні, характеризує загальні знання структурної будови ділянок організму, недооформив протокол заняття.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та анатомічної номенклатури, нечітко формулює висновки, орієнтується в методиці виконання практичної роботи, виконав її не в повному обсязі.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні анатомічної номенклатури, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення оперативного втручання.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення анатомічної номенклатури та хірургічних термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи (оперативного втручання).
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, вміє

	аналізувати, оцінювати та розкривати топографо-анатомічні особливості будови ділянок організму, оформив протокол практичного заняття, допускаючи незначні помилки при застосуванні анатомічної номенклатури та хірургічних термінів.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; в повному об'ємі оформив протокол практичного заняття, правильно застосовуючи анатомічну номенклатуру та хірургічну термінологію.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з виснажливою повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, чітко та правильно розкриває топографо-анатомічну будову ділянок організму, володіє хірургічними навичками, самостійно та правильно виконав практичну роботу, без помилок оформив протокол практичного заняття.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

Матрикул вважається зарахованим у випадку, коли студент з повним знанням методики, самостійно, у чіткій послідовності проведення роботи, виконав практичну навичку та грамотно сформулював висновки. Під час проведення практичної навички викладач має право скерувати студента, який допускає неточності та незначні помилки у виконанні роботи.

Матрикул вважається не зарахованим у випадку, коли студент, орієнтуючись у фактичному матеріалі, показує незнання методики, невміння виконання практичної навички, допускає грубі помилки у послідовності проведення роботи та при формулюванні висновків.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (ІРС)

Бали	Критерії оцінювання
1	Підбір двох відео матеріалів із розділів навчальної дисципліни. або підбір двох аудіо матеріалів із розділів навчальної дисципліни.
2	Виступ на засіданні студентського наукового гуртка.
3	Участь у студентській олімпіаді з дисципліни. або робота на студентському науковому форумі у вигляді публікації тез.
4	Робота на студентському науковому форумі у вигляді стендової доповіді.
5	Робота на студентському науковому форумі у вигляді усної доповіді.
6	Призове місце за участь у студентській олімпіаді з дисципліни. або призове місце за участь у роботі наукового форуму.

6. Екзаменаційні питання (для дисциплін, з яких формою підсумкового контролю є іспит);

7. Зразки питань для проведення підсумкового контролю знань:

- Предмет, задачі і методи вивчення топографічної анатомії та оперативної хірургії. Роль дисципліни в підготовці лікарів-стоматологів.
- Періоди розвитку оперативної хірургії і топографічної анатомії. Роль М.І.Пирогова у становленні дисципліни, основні його праці з питань оперативної і топографічної анатомії.
- Закони М.І.Пирогова щодо будови тіла людини, фасціально-клітковинних просторів лиця.
- Сучасний анатомо-фізіологічний напрям оперативної хірургії та топографічної анатомії.

- 5.Внесок українських вчених в розвиток оперативної хірургії і топографічної анатомії.
- 6.Поняття про форми мінливості органів і систем, внесок школи В.М.Шевкуненко, Т.В.Золотарьової та М.С.Скрипникова в розробку цієї проблеми.
- 7.Хірургічна операція, види та її основні етапи. Тріада Бурденко.
- 8.Науково-технічний прогрес в розробці питань оперативної техніки: застосування лазера, клейових композицій, ультразвуку, методів ангіографії, ендоскопії, торако- та лапароскопії.
- 9.Наукові основи трансплантології та сучасна міжнародна класифікація.
- 10.Морально-правові аспекти і міжнародна співпраця в галузі трансплантології. Основні передумови успішного приживлення пересаджених органів і тканин.
- 11.Сучасні мікрохірургічні, пластичні та відновні операції. Роль Філатова у розробці пластики шкіри.
- 12.Дерматопластика, як найбільш ефективний спосіб відновної хірургії, її види. Пластика тканин артеризованими трансплантатами.
- 13.Загальні закономірності пошарової будови людського тіла. Принципи інфільтративної, футлярної та провідникової анестезії.
- 14.Основні правила роз'єднання і з'єднання тканин. Шви шкіри, фасцій, м'язів, сухожилків і нервів.
- 15.Класифікація хірургічних інструментів, правила їх розкладання на інструментальному столу та використання хірургічною бригадою. Підготовка операційного поля.
- 16.Первинна хірургічна обробка ран: мета і завдання, основні етапи. Методи тимчасової та постійної зупинки кровотеч в рані.
- 17.Топографічна анатомія мозкового відділу голови: пошарова будова лобно-тім'яно-потиличної ділянки, судини і нерви. Анатомічна диференціація гематом поверхневих тканин.
- 18.Топографічна анатомія мозкового відділу голови: пошарова будова скроневої та соскоподібної ділянок, судини і нерви. Анатомічна диференціація гематом поверхневих тканин. Поняття про трепанаційний трикутник Шипо. Антротомія.
- 19.Топографічна анатомія зовнішньої та внутрішньої основ черепа. Передня, середня і задня черепні ямки, їх вміст.
- 20.Первинна хірургічна обробка скальпованих, проникаючих і непроникаючих ран голови, методи зупинки кровотечі з тканин голови.
- 21.Топографічна анатомія мозкових оболонок та міжоболонкових просторів. Внутрішньочерепні гематоми: джерела виникнення, хірургічна тактика. Кістково-пластична та декомпресійна трепанація черепа: показання, техніка виконання.
- 22.Топографічна анатомія мозку: основні борозни і закрутки, кровопостачання. Схема Кронлейна-Брюсової та її практичне значення. Принципи краніометрії, стереотаксису та девіталізації.
- 23.Топографічна анатомія шлуночків мозку. Ліквороутворення і шляхи його відтоку, механізм утворення гідроцефалії. Принципи оперативного лікування гідроцефалії.
- 24.Топографічна анатомія бокової ділянки лиця: межі і пошарова будова щічної ділянки, жирове тіло щоки. Топографія лицевої артерії і лицевого нерва, практичне значення. Розкриття флегмон щічної ділянки лиця.
- 25.Топографічна анатомія привушно-жувальної ділянки та привушної залози, взаємовідносини з судинами та нервами. Топографія лицевого нерва. Розкриття флегмон привушно-жувальної ділянки.
- 26.Гнійний паротит: шляхи поширення запального процесу, розкриття та дренивання, можливі ускладнення. Операції при слинних норицях.
- 27.Топографічна анатомія глибокої ділянки лиця: клітковинні простори, їх вміст та сполучення. Топографія верхньощелепної артерії та крилоподібного венозного сплетення. Операції при гнійних процесах глибокої ділянки лиця.
- 28.Топографічна анатомія передньої ділянки лиця: очна ділянка, її межі та вміст, судини і нерви. Значення венозних анастомозів лиця у поширенні гнійних процесів у венозні синуси.

- 29.Топографічна анатомія передньої ділянки лиця: підочномкова та підборідна ділянки, судини та нерви. Клітковинні простори передньої ділянки лиця: розташування, шляхи поширення інфекції, способи дренування.
- 30.Топографічна анатомія стовбурів та гілок трійчастого нерва. Центральна провідникова анестезія трійчастого нерва: види, техніка проведення, зони знеболення.
- 31.Периферична провідникова анестезія II гілки трійчастого нерва: види, способи і техніка виконання, зони знеболення.
- 32.Периферична провідникова анестезія III гілки трійчастого нерва: види, способи і техніка виконання, зони знеболення.
- 33.Периферична провідникова анестезія шкірних гілок трійчастого нерва: показання, види і техніка виконання.
- 34.Особливості виконання первинної хірургічної обробки ран лиця. Косметичні та пластинчасті шви. Поняття про контурну пластику.
- 35.Топографічна анатомія ділянки носа та приносних пазух. Техніка розкриття верхньощелепної пазухи за Колдуеллом – Люком. Принципи ринопластики.
- 36.Топографічна анатомія ділянки рота: пошарова будова губ і ясен, їх кровопостачання та іннервація, присінок рота. Хірургічна анатомія вроджених вад верхньої губи і принципи хейлопластики.
- 37.Будова зубів: кількісний склад, частини, кровопостачання, іннервація, лімфовідтік. Операції на зубах та їх коренях: видалення зуба та його кореня, резекція верхівки зуба. Принципи реплантації та імплантації зуба.
- 38.Топографічна анатомія ротової порожнини: пошарова будова м'якого і твердого піднебіння, їх кровопостачання та іннервація. Хірургічна анатомія вроджених вад піднебіння. Принципи уранопластики.
- 39.Топографічна анатомія ротової порожнини: пошарова будова язика і діафрагми рота. Топографія під'язикової слинної залози та її протоки. Клітковинні простори дна порожнини рота: розташування, зв'язок з іншими ділянками, способи дренування.
- 40.Види прикусів. Реконструктивні операції при порушенні прикусу: остеотомія за Лімбергом, Рауером, Івановим, Свистуновим та Даль-Понтом.
- 41.Топографічна анатомія верхньої та нижньої щелеп. Поняття про контрфорси. Резекція верхньої та нижньої щелеп, резекція альвеолярного відростка щелепи, секвестректомія. Принципи пластичних операцій на нижній щелепі.
- 42.Топографічна анатомія скронево-нижньощелепного суглоба. Вправлення вивиху скронево-нижньощелепного суглоба. Реконструктивні операції при анкілозі в скронево-нижньощелепному суглобі.
- 43.Переломи нижньої щелепи: види, клініко-анатомічна характеристика, умови зрощення кісток та способи оперативного лікування.
- 44.Переломи верхньої щелепи, виличної кістки та носа: види, клініко-анатомічна характеристика, умови зрощення кісток та способи оперативного лікування.
- 45.Топографічна анатомія передньої ділянки шиї: трикутники, фасції. Клітковинні простори шиї та їх дренування при флегмонах. Принципи оперативних втручань при вроджених норицях та кістах шиї.
- 46.Топографічна анатомія судинно-нервових пучків шиї. Перев'язка зовнішньої сонної, язикової та лицевої артерій.
- 47.Топографічна анатомія бокової та глибокої ділянок шиї: трикутники, клітковинні простори, судини та нерви, лімфатичні вузли. Вагосимпатична блокада. Пункція підключичної артерії.
- 48.Топографічна анатомія органів шиї: синтопія, голотопія щитоподібної та паращитоподібних залоз. Принципи оперативних втручань на щитоподібній залозі: резекція за О.В.Ніколаєвим, струмектомія за О.Б.Мартинівим.
49. Топографічна анатомія органів шиї: синтопія, голотопія глотки, стравоходу. Операції на стравоході: езофаготомія, езофагографія.

50. Топографічна анатомія гортані та трахеї: будова, синтопія, голотопія. Поняття про конікотомію, крікотомію, трахеоцентез. Трахеостомія: показання, техніка виконання, можливі ускладнення, морально-правові аспекти.

51. Шляхи відтоку лімфи від голови та шиї. Операції Ванаха і Крайля при раку язика і нижньої губи.

8. Засоби для проведення поточного та підсумкового контролю;

Методи і форми контролю, система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів при кредитно-трансферній системі організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (2014).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів застосовуються стандартизовані методи контролю: тестування, структуровані письмові роботи, структурований за процедурою контроль практичних навичок в умовах, що наближені до реальних (тварини, біологічні об'єкти, тренажери, муляжи). Також поточний контроль здійснюється у формі усного опитування, бліц-опитування, оцінювання індивідуальних завдань, письмових робіт, виступів на семінарах і конференціях.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем розділу на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділа набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Підсумковий контроль включає стандартизований контроль теоретичної підготовленості (тестування, усне опитування, оцінювання індивідуальних завдань) і практичної підготовки (структурований за процедурою контроль практичних навичок на тваринах, біологічних об'єктах, тренажерах і муляжах).

Критерії оцінки знань студентів з дисципліни:

Оцінку “Відмінно” отримує студент, який твердо знає програмований матеріал з оперативної хірургії та топографічної анатомії, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою, володіє необхідними навиками і технікою виконання практичних занять.

Оцінку “Добре” отримує студент, який знає програмований матеріал з оперативної хірургії та топографічної анатомії грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні знання при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

Оцінку “Задовільно” отримує студент, який знає основний матеріал з оперативної хірургії, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формування, порушує послідовність у викладанні програмованого матеріалу і відчуває труднощі при використанні практичних навиків.

Оцінку “Незадовільно” отримує студент, який не знає значної частини програмованого матеріалу з оперативної хірургії та топографічної анатомії, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінка за тематичний розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Оцінювання поточної успішності проводиться шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності по завершенню вивчення дисципліни. При цьому заокруглення ОЦІНКИ здійснюється за схемою: в діапазоні від 0 до 0,24 заокруглюється до меншої одиниці; в діапазоні від 0,25 до 0,74 заокруглюється до 0,5; в діапазоні від 0,75 до 0,99 заокруглюється до більшої одиниці.

Конвертація кількості балів з дисципліни у оцінки за шкалами ECTS та 4-ри бальною (традиційною):

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у шкалу *ECTS* таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10% студентів

Відсоток студентів визначається на виборці для студентів даного курсу в межах відповідної спеціальності.

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
A	“5”
B, C	“4”
D, E	“3”
FX, F	“2”

Оцінка з дисципліни FX, F (“2”) виставляється студентам, яким не зараховано хоча б тематичний розділ з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка FX (“2”) виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю не більше 2-ох (двох) разів за графіком, затвердженим ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного тематичного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з тематичного розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного тематичного розділу.**

Надалі для отримання рейтингу за дисципліну деканатами вносяться ПУ та ПК всіх тематичних розділів і іспиту (диф.заліку) у програму «Контингент» і середній бал за дисципліну ранжується. Ранжування відбувається за фіксованою шкалою для призначення стипендії.

Заохочувальні бали за рішенням Вченої Ради можуть додаватися до кількості балів з дисципліни студентам, які мають наукові публікації або зайняли призові місця за участь у олімпіаді з дисципліни серед ВНЗ України та інше.

9. Перелік навчально-методичної літератури.

Основна:

1. Оперативна хірургія та топографічна анатомія: підручник / Ю.Т. Ахтемійчук, Ю.М. Вовк,

- С.В. Дорошенко та ін.; за ред. проф. М.П. Ковальського.- 2-е вид., виправл.- К.: ВСВ 'Медицина', 2015.-504с.
2. Оперативна хірургія і топографічна анатомія /Під ред. М.С.Скрипникова.-2000.-503 с.
 3. Ахтемійчук Ю.Т., Пішак В.П., Слободян О.М., Цигикало О.В. Практичні навички з оперативної хірургії.-2005.-152 с.
 4. Оперативна хірургія і топографічна анатомія /Під ред. К.І.Кульчицького.-Київ: Вища школа.- 1994.-464с.
 5. Оперативная хирургия и топографическая анатомия /Под ред. В.В.Кованова.-М.:Медицина.- 1985.-368 с.
 6. Топографо-анатомічне обґрунтування проведення пластичних операцій ангіосомними аутопластами на голові та шиї / Скрипніков М.С., Соколов В.М., Аветіков Д.С., Данильченко С.І., Хилько Ю.К., Скрипніков П.М., Проніна О.М. За редакцією М.С. Скрипникова. Посібник для студентів стоматологічних факультетів медичних вузів та лікарів-інтернів-стоматологів. — Полтава: «Верстка», 2002.-150 с.
 7. Лопухин Ю.М. Экспериментальная хирургия.- М.: Медицина, 2001.
 8. Оперативная хирургия и топографическая анатомия /Под ред. Исакова Ю.Ф. – М.: Медицина.- 1989. – 592.
 9. Островерхов Г.Е., Лубоцкий Д.Н., Бомаш Ю.М. Оперативная хирургия и топографическая анатомия.-М.:Медицина.-1995.-740с.
 10. Лопухин Ю.М., Молоденков Н.М. Практикум по оперативной хирургии. - М.:Медицина, 1986.
 11. Елизаровский С.И., Калашников Р.Н.. Оперативная хирургия и топографическая анатомия. М., 1967.
 12. Оперативна хірургія /Під ред. І.У.Свистонюка.-2001.
 13. Попович Ю.Л., Діамантопуло К.О. Техніка хірургічних операцій. –2005.- 248с.
 14. Практикум по оперативной хирургии и топографической анатомии для студентов лечебных факультетов медвузов УССР /Под ред. К.И.Кульчицкого, Н.С.Скрипникова. - Киев-Полтава, 1990.-206 с.
 15. Руководство по оперативной технике для начинающих хирургов //И.П.Томашук, И.И. Томашук.- 2001.-864 с.
 15. Вайда Р.Й. Основы клінічної анатомії та оперативної хірургії.-Тернопіль: Укрмедкнига,2001.-464 с.
- Додаткова:
- 1 Лисенко Б.П., Шейко В.Д., Хімич С.Д. Хірургія // К.: «Медицина», 2010, 712 с.
 - 2 Черенько М.П., Ваврик Ж.М. Загальна хірургія // К.: “Здоров’я”, 2004.- 422 с.
 - 3 Загальна хірургія / за ред. С.П.Жученка, М.Д.Желіби, С.Д.Хімича. К.: “Здоров’я”, 1999.- 190 с.
 - 4 Хирургия: пер. с англ. доп. // гл. ред. Ю.М. Лопухин, В.С. Савельев – М.: ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 1997. – 1070 с.
 - 5 Шмитт В., Хариг В., Кузин М.И. Общая хирургия. В 2 томах. - М.: Медицина, 1985.
 - 6 Гостищев В.К. Общая хирургия. Москва, 1997.- 672 с.
 - 7 Петров С.П. Общая хирургия // Санкт-Петербург, 2002.-750 с.
 - 8 Гребенев А.Л., Шептулин А.А. Основы общего ухода за больными. Москва, 1991.
 - 9 Пропедевтика хірургічних захворювань // Навчальний посібник для студентів. Під редакцією В.О. Шідловського. – Тернопіль, 1994. – 264 с.
 - 10 Методика обстеження хірургічного хворого / під ред. М.О.Ляпіса. Тернопіль, 2000.
 - 11 Слинчак С.М. и др. Онкология. - К.: Вища шк., 1989.- 399 с.
 - 12 Клиническая хирургия. Под ред. Р. Кондена и Л. Найхуса. Пер. с англ. – М.: Практика, 1988. – 716 с.
 - 13 Клиническая хирургия. / Под ред. Ю.М. Панцирева. - М.: Медицина, 1988.- 640 с.
 - 14 Хирургические болезни / Под ред. М.И. Кузина. - М.: Медицина, 1995. - 637с.

Інформаційні ресурси

Сайт університету www.tdmu.edu.ua

Бібліотека library.tdmu.edu.ua